CZU: 81’42:811.135,1’42
https://doi.org/10.52505/lecturi.2025.07.03

CONSIDERAȚII PRIVIND ÎNNOIREA DISCURSULUI REPETAT: CONSTRUCȚII FIXE RECENTE

Inga DRUȚĂ
Institutul de Filologie Română „Bogdan-Petriceicu Hasdeu”
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6180-653X

Rezumat. *Construcțiile fixe* (*expresii idiomatice*, *proverbe*, *zicători*, *colocații*), *care fac parte din discursul repetat*, *se consideră că aparţin unei direcţii de utilizare a limbii naturale opuse creativităţii*: *vorbitorul „ia de-a gata” construcţiile*, *recunoscute lexical ca unităţi de sine stătătoare*, *cu un sens adesea netransparent*, *care trebuie învăţate de vorbitorii nativi sau nenativi asemenea sensului oricăror cuvinte necunoscute.*

În *româna actuală*, *în special în variantele ei de limbă vorbită*, *există tendinţa de a altera forma standard a unor frazeologisme cu diverse intenţii*: *de a produce umor*, *ironie*, *sarcasm*, *jocuri de cuvinte*, *precum şi de a transmite unele informaţii referenţiale negative într-un mod indirect. Se observă*, *în acelaşi timp*, *apariţia unor construcţii fixe noi*, *care*, *preluate frecvent de vorbitori*, *îmbogăţesc inventarul discursului repetat.*

Cuvinte-cheie: *discurs repetat*, *construcții fixe*, *expresii idiomatice*, *colocații*, *creativitate.*

Considerations on the Renewal of Repeated Discourse: Recent Fixed Constructions

Abstract. *Fixed constructions* (*idioms*, *proverbs*, *sayings*, *collocations*), *which are part of repeated discourse*, *are considered to belong to a direction of natural language use opposite to creativity*: *the speaker «takes for granted» the constructions*, *lexically recognized as independent units*, *with an often non-transparent meaning*, *which must be learned by native or non-native speakers like the meaning of any unknown words.*

In current Romanian, *especially in its spoken language variants*, *there is a tendency to alter the standard form of some phraseologisms with various intentions*: *to produce humor*, *irony*, *sarcasm*, *word games*, *as well as to transmit some negative referential information in an indirect way. At the same time*, *the emergence of new fixed constructions is observed*, *which*, *frequently taken over by speakers*, *enrich the inventory of repeated discourse.*

Keywords: *repeated speech*, *fixed constructions*, *idiomatic expressions*, *collocations*, *creativity.*

Conceptul de „discurs repetat”, pus în circulație de Eugeniu Coșeriu, desemnează „tot ceea ce în vorbirea unei comunități se repetă mai mult sau mai puțin identic sub formă de discurs deja făcut sau combinare mai mult sau mai puțin fixă, ca fragment lung sau scurt, a «ceea ce s-a spus deja»„ (Coșeriu, 2000, p. 258). În altă lucrare, omul de știință a definit această noţiune drept „tot ceea ce este fixat în mod tradiţional ca «expresie», «frază» sau «locuţiune», [discurs] ale cărui elemente constitutive nu sunt substituibile sau recombinabile după regulile actuale ale limbii” (Coșeriu, 2001, p. 235-239). În sens larg, discursul repetat coşerian include frazeologia, adică expresiile idiomatice, locuţiunile, proverbele, zicătorile, citatele celebre, cuvintele înaripate etc. – tot ceea ce se repetă într-o formă mai mult sau mai puţin fixă.

Conceptul de discurs repetat din lingvistica integrală coşeriană a fost dezvoltat de şcoala ieşeană „Tehnica liberă a vorbirii şi discursul repetat” sub conducerea profesorului Stelian Dumistrăcel (Dumistrăcel, 2006; Munteanu, 2006).

În opinia lui Coșeriu, discursul repetat „este mult mai vast decât s-ar putea crede în general; vorbirea este ca un fel de pictură cu colaj simultan, adică în parte este tehnică actuală şi în parte sunt bucăţi de vorbire deja existente” (Coșeriu, 1994, p. 55).

Discursul repetat este opus discursului liber și conține, în alți termeni, „prefabricate de vorbire”: proverbe, zicători, vorbe de duh, locuţiuni, aforisme, expresii din alte limbi (latină, greacă, franceză, engleză etc.), citate biblice etc. Dacă aceste „construcții de-a gata” nu sunt modificate în niciun fel, fiind preluate ca atare, se consideră că ţin de tradiţia lingvistică. În limbajul oral însă, în cel publicistic, în cel al literaturii moderne, dar mai ales postmoderne, asemenea „prefabricate” pot suferi, cu intenţia deliberată a vorbitorilor/autorilor, modificări radicale.

Așa cum afirmă cercetătoarea Ariadna Ștefănescu, „frazeologismele sunt considerate ca aparținând unei direcții de utilizare a limbii naturale opuse creativității, în sensul că vorbitorul «ia de-a gata» construcțiile, recunoscute lexical ca unități de sine stătătoare, cu un sens adesea netransparent, care inițial a trebuit învățat de vorbitorii nativi sau nenativi asemenea sensului oricăror cuvinte necunoscute” (2003), adică „vorbitorul nu creează idiomatismele cu ocazia enunțării mesajului, ci le extrage din lexiconul său mental” (*ibid.*) pentru a imprima discursului expresivitate.

În româna actuală, în special în limba vorbită, în limbajul ziariștilor și în cel publicitar, se constată tendința de a modifica formele standard ale unor construcții fixe „nu numai cu intenţia de a produce umorul, ironia, sarcasmul, jocul de limbaj spiritual, ci şi de a contribui la referențialitatea textului, mai precis, de a transmite informaţia referenţială incomodă sau negativă într-un mod indirect” (*ibid.*), de exemplu: *a bate din adidas*, *interneţe fără bătrâneţe*, *mintea internautului cea de pe urmă*, *un semn de circulaţie bine plasat trece primejdia grea*, *cine fură azi*

un ou nu se mulţumeşte să facă mâine omletă, *pescuit în mape tulburi*, *am creditul meu*, *sunt prizonier* etc. „Deraierile” frazeologice de acest tip și mecanismele care le guvernează sunt abordate pertinent în studiul „Modificări, condiţionate pragmatic, ale frazeologismelor” semnat de Ariadna Ștefănescu (2003), precum și în alte contribuții (Groza, 1996; Groza, 2003; Driga, 2015).

Deconstruirea unor expresii fixe în scopuri diverse este o manifestare a creativității vorbitorilor. Sub același imperiu al creativității se află apariția unor noi construcții: idiomatisme, locuțiuni, clișee, colocații etc., care, fiind lansate de unii vorbitori (în special scriitori și ziariști), sunt preluate de comunitate și îmbogățesc inventarul discursului repetat.

Formula frecventă în discursul public din ultimii ani *cu subiect și predicat* desemnează faptul de „a spune lucrurilor pe nume”, de „a afirma ceva tranșant, în mod explicit”: „Ministrul Sebastian Burduja anunță *cu subiect și predicat* că vrea să se bată pentru Primăria Capitalei” (https://www.ziaruldeiasi.ro); „Asta e ultima nebunie afirmată *cu subiect și predicat* la Kremlin, înainte de marea defilare” (https://alephnews.ro). În alte contexte, construcția are semnificația „pe înțelesul tuturor”: „Cifre *cu subiect și predicat*” (titlu, https://revistacultura.ro); „Îngenuncherea statului român, *cu subiect și predicat*” (https://www.moise.ro). Se atestă și utilizări improprii: „Despărțirea de Liviu, o decizie *cu subiect și predicat* pentru Maria” (https://a1.ro).

Distinsa lingvistă Rodica Zafiu publica încă în 2012, în *România literară*, un articol ce semnala „un nou clișeu [care] își trăiește în prezent momentul de glorie: în comentariile despre declarații deja produse sau așteptate se recurge insistent la formula *cu subiect şi predicat*”. Cercetătoarea a remarcat că inițial sintagma avea „valoare apreciativă, nu lipsită de o anume ironie colocvială, provenind din reducerea complexității unui enunț la categoriile gramaticale de bază. Ironia s-a pierdut însă, în mare măsură, prin frecvență și clișeizare”.

Construcția *a* (*nu*) *fi o lumină* apare atât în contexte pozitive: „Dobrin *era o lumină*!” (https://atelier.liternet.ro), cât și, mai frecvent, în cele negative: „E posibil ca partidul lui Simion să fi atras votanți și de la PNL, care, în ciuda numelui, *nu e o lumină* a liberalismului european” (https://www.vice.com); „Iohannis, care *nu e o lumină*, a bătut o vedetă politică și media, pe Victor Ponta, premier în funcție, având butoane serioase” (https://radu-tudor.ro); „Dughin *nu e o lumină*, nici vreun înțelept, ci un produs media fabricat în laborator la Moscova și exportat” (https://istoriiincalcite.wordpress.com). Formula afirmativă – *a fi o lumină* – sugerează că o persoană este inteligentă, cu capacități deosebite, un bun profesionist etc., pe când cea negativă reprezintă o modalitate eufemistică de a califica pe cineva drept mediocru, limitat, cu puține competențe. Ca referință la entități (instituții, partide ș.a.), expresia *a nu fi o lumină* exprimă ideea de imperfecțiune, scădere, lacună.

Un frazem plastic este *a face cornete din niște cărți*, înregistrat în discursul ziaristului Dragoș Pătraru (proiectul *Starea nației*), prezent și pe blogul acestuia: „Între timp am mai crescut, *am mai făcut cornete din niște cărți* și acum cred că e nevoie de mai multe zile libere, dacă vrem să și trăim între reprizele de muncă” (https://dragospatraru.substack.com). Semnificația expresiei este „a avea (multe) lecturi”.

O construcție sugestivă este *a lua* (sau *a fura*) *șunca din fasole*: „Doamna Lasconi (…) s-a supărat și a spus că este ant*Idem*ocratic acest lucru, pentru că… ea s-a văzut câștigătoarea alegerilor prezidențiale și dintr-odată cineva *i-a luat șunca din fasole* și nu va mai participa la acest al doilea tur… va trebui să o ia, din nou, de la primul tur, să îndeplinească, din nou, toate acele condiții pentru a se înscrie în luptă” (https://iamnews.ro); „Crede prea mult în oameni, acesta este defectul său. Toată cariera sa politică a fost clădită astfel, i *s-a furat șunca din fasole* în mod constant, dar el a crezut cu toată ființa în idealul nobil de a face ceva pentru România” (https://romania.europalibera.org); „Asta trebuia să facă și Gigi Becali, să facă centre prin toată țara, cum a făcut Hagi, care *le-a luat* tuturor *șunca din fasole* cu proiectul lui!” (https://www.libertatea.ro). Semnificația idiomatismului este ușor de dedus din contexte: „a pierde un prilej favorabil”, construcția fiind sinonimă cu expresia mai veche *a*(*-i*) *trece* (cuiva) *pe la* (sau *pe lângă*) *nas.*

În discursul public actual este frecventă expresia *a arăta pisica* (*neagră*) cu semnificația „a amenința”: „După ce Dan Barna *i-a arătat pisica*, DNA tranșează subiectul dosarului penal al liderului USR!” (https://www.stiripesurse.ro); „Președintele ANPC *i-a arătat pisica* industriei!” (https://www.apc-romania.ro); „Ca atare, după patru zile de *arătat pisica*, trocul dintre magistrați și parlamentari a revenit la normal, adică huzurul merge mai departe” (https://www.puterea.ro); „Rareș Bogdan *i-a arătat pisica neagră* lui Ludovic Orban. Face amenințări cu dezvăluiri!” (https://www.national.ro). Formula este oarecum bizară, deoarece o pisică, de obicei, nu pare amenințătoare. O sugestie de decodificare a construcției găsim într-un studiu semnat de Rodica Zafiu din *România literară*, care lua în discuție frazemul *a rupe pisica*: „E posibil ca expresia să se fi referit, în sensul său primar, nu la simpaticul animal, ci la unul dintre multele obiecte denumite cu același cuvânt, printr-o extindere metaforică fixată în limbă. *Pisică* și *mâță* au, în limbajul popular, și valoarea de «nume dat unor obiecte, instrumente, dispozitive etc. cu care se apucă, se prinde, se trage sau se fixează ceva». *Mâță* are nu mai puțin de 23 de sensuri populare și regionale, desemnând un mecanism de oprire a căruței, un cârlig de fier, un lanț, oiștea, placa de fier etc.; unul dintre cele mai răspândite înțelesuri ale sale în limba veche era de ancoră a unei nave. De altfel, al treilea termen al relației de sinonimie *pisică – mâță* este cătușa: provenind din latinescul *cattus*, fem. *catta*, cu sufixul *-ușă*, cuvântul denumea în limba veche pisica; s-a păstrat,

grație acelorași evoluții metaforice ale sinonimelor sale, pentru a desemna «diferite obiecte care se prind, se înfig sau cuprind ceva, cum prinde pisica cu ghearele» (*Dicționarul Academiei*): e vorba tot de ancoră ori de o bucată de lemn sau de fier care fixează căruța, grinzile casei etc.; referentul obiectual are și sensul curent azi de «inele metalice, legate între ele printr-un lanț, cu care se leagă mâinile și picioarele arestaților». Oricum, e mai probabil ca dovada forței fizice să fi fost ruperea unui lanț de fier, a unei verigi, a ancorei etc., decât a unui animal cât se poate de fragil" (Zafiu, 2006).

O altă expresie curioasă este *pistol cu apă* (*caldă*, *rece* sau *chioară*) cu semnificația „lucru lipsit de însemnătate": „Zâmbesc când aud oameni care spun că este complicat cu e-factura. E-factura este «*pistol cu apă*» comparat cu ce o să vină. Show-ul adevărat va începe de la 1 iulie 2024" (https://timpul.md); „«Ce se întâmplă în România e *pistol cu apă*», circulă vorba diasporenilor pe rețelele sociale" (https://romanialibera.ro); „Intriga din *Urzeala tronurilor* e *pistol cu apă* pe lângă jocurile de culise din Universitatea de Medicină și Farmacie Timișoara" (https://www.catavencii.ro); „Adică tot ce vedem la televizor cu mascați, polițiști, rapoarte și anchete complexe sunt *pistol cu apă caldă*" (https://punctul.ro); „Râdem noi, râdem, da' nu prea e râsu' nostru. 2008 și 1929-1933 au fost *pistol cu apă rece* pe lângă ce o să urmeze" (https://www.facebook.com); „Am așa o senzație că epoca Băsescu a fost *pistol cu apă chioară* pe lângă ce ne așteaptă" (https://www.cristoiublog.ro).

În alte contexte, semnificația expresiei este „simplu, facil": „E *pistol cu apă* să îți optimizezi site-ul pentru căutări după propriul brand" (https://ro.linkedin.com/posts/raulmarosan). De cele mai multe ori, frazemul *pistol cu apă*, în funcție de context, este sinonim cu idiomatismul mai vechi *floare la ureche.*

În ultimii ani, construcția *a avea cuvintele* (sau *vorbele*) *la el*, din cauza uzului frecvent, a devenit un clișeu: „De cele mai multe ori reușește, căci pune pasiune și *are cuvintele la el*, știe să explice, să provoace puternice trăiri în studenții săi…" (https://dilemaveche.ro); „Ludovic Orban *are cuvintele la el.* Ştie să le rostogolească, să le facă clăbuc, să le picure susurând pe buze (lapte şi miere), cam ca orice politician" (https://ziardecluj.ro); „Antonescu este un om care *are vorbele la el*, dar o ţară nu se conduce prin vorbe" (https://hotnews.ro); „*Nu are vorbele la ea*, nu este capabilă să facă faţă unei situaţii de media" (https://www.libertatea.ro). Expresia are sensul „știe să vorbească", „știe ce să spună", „calificare transmisă prin intermediul unei asocieri amuzante, care concretizează, prin metaforă şi metonimie, talentul oratoric" (Rodica Zafiu). Cercetătoarea semnalează și varianta *cu vorbele la purtător* („e frumoasă, *cu vorbele la purtător* şi cu un zâmbet care te atrage ca un magnet", apropotv.ro) (Zafiu, 2016).

Pe lângă expresiile deja bine cunoscute *noaptea* (sau *bezna*) *minții*, *a durea mintea*, *deștept în cap*, *urât*(*ă*) *ca munca*, *a aplauda ca focile*, *om din același sac*,

a nu nimeri pământul cu căciula, atrage atenția construcția colocvială recentă *a da cu virgulă*, prezentă în presă și în comentariile de pe internet. Sensul formulei, dedus din diverse contexte, este „a crea confuzie; a eșua”; se face referire la erori sau acțiuni care nu au avut succes: „Matematica lui Iohannis și Nicușor *ne-a dat cu virgulă* și țara este în derivă” (https://www.threads.com); „Salutare! Ce pași ai încercat să urmezi și *a dat cu virgulă*? Poate te ajută manualul produsului” (https://comunitate.orange.ro); „Guvernul lui Ciolacu a făcut și recalcularea pensiilor pe vorbe și i-*a dat cu virgulă* la fapte” (https://www.b1tv.ro); „Înseamnă că au calculat greșit sau, cum am spune noi, «le-*a dat cu virgulă*» (https://hotnews.ro); „Cineva de la PSD s-a apucat de croşetat bugetul şi le-*a dat cu virgulă*. Asta rezolvă problema cu PNRR? Evident că nu” (https://economica.net).

Expresia își are originea, probabil, în jargonul matematic școlăresc: „Sensul metaforic se poate baza pe ideea că numerele întregi sunt preferabile celor cu zecimale, mai ales în viaţa cotidiană: numărul întreg presupune o rezolvare clară şi sigură, în vreme ce zecimalele implică aproximări şi incertitudini” (Zafiu, 2017). Deși ingenioasă inițial, construcția a devenit rapid un clișeu.

Din seria construcțiilor cu verbul *a da* din jargonul informatic *a da click*, *a da eject*, *a da like* face parte și o expresie specifică mai ales tinerilor: *a da* (*cu*) *seen*: „De ce *dai «seen»* și nu răspunzi?!” (https://dilemaveche.ro); „Cei mai mulți utilizatori ai rețelelor de socializare *dau seen* atunci când chiar nu vor să continue o conversație cu un alt prieten din mediul virtual, în timp ce alții *dau seen* pentru că nu pot răspunde chiar în acel moment și aleg să scrie un mesaj după ce și-au terminat treaba” (https://spynews.ro); „În momentul în care intri în conversație și «*dai cu seen*», nu mai poți să te scuzi și să afirmi că nu ai citit mesajele” (https://www.romaniatv.net). Astfel, *a da* (*cu*) *seen* semnifică, în principal, nu faptul că un mesaj a fost receptat, ci, mai degrabă, că mesajul a fost ignorat.

Formula este legată de mediul online, în special, de rețelele de socializare și de aplicațiile de comunicare online de tipul *chaturilor*, cum ar fi WhatsApp, Telegram, Viber etc. În aceste programe, care trimit instantaneu mesajele, sub fiecare mesaj citit apare un indiciu (engl. *seen*) conform căruia destinatarul a citit mesajul trimis sau nu. Participiul englezesc *seen* înseamnă „văzut” și este utilizat ca un fenomen de economie a limbii.

Din domeniul comunicării pe rețelele de socializare și prin aplicații specializate, expresia s-a extins și la alte situații în care un emițător a fost ignorat de către receptorul mesajului său: „Dacă cineva pentru care simți o atracție emoțională îți *dă cu seen* din motive banale, atunci nu e interesat/ă” (www.tpu.ro); „Când Moș Nicolae îți *dă cu seen*” (www.denisuca.com); „*Nu da cu seen* la vot!” (https://printoteca.ro); „Generația Seen, hai la vot. *Nu* mai *da seen* viitorului tău!” (https://creator.iqads.ro).

În spațiul virtual circulă și o construcție opusă: *a lua* (sau *a primi*, *a dobândi*) *seen*: „*Să îți iei seen* e ca și cum ai vorbi și omul ăla nu te ascultă.

Ești pur și simplu ignorat” (www.beatricecretu.wordpress.com); „Apoi failurile, faptul că *ți-ai luat seen* sau jet a nu știu câta oară, ghici ce… te fac să fii și mai nesigur în următoarele interacțiuni” (https://artaseductiei.ro). Sunt atestate și utilizări ironice: „Gabriela Cristea *a primit SEEN* nu de la soț sau de la vreo prietenă căreia i-a cerut vreun sfat, ci de la… culmea, cardul din dotare” (https://mediaflux.ro); „Barcelona a primit «seen» la prima ofertă pentru Lautaro” (https://www.digisport.ro).

În discursul public actual circulă frecvent expresia plastică *a înghiți o broască*, cu referire în special la politicieni: „Dacă cineva crede că în politică poți activa fără *să înghiți o broască* zilnic, se înșeală amarnic!” (https://www.contributors.ro); „Dl Băsescu este unul dintre cei mai înalți reprezentanți ai Partidului Popular European. Domnia sa a spus, de pildă, că poate *înghiți o broască*, dar niciodată nu va putea înghiți un porc – referindu-se la dl Ponta” (https://moldova.europalibera.org). Construcția apare și în varianta *a înghiți o broască-râioasă*: „Rareș Bogdan a greșit. Poți *înghiți broasca râioasă*, dar nu spune că e gustoasă!” (https://ziaristii.com); „Marian Mocan: «Dacă dimineața poți *să înghiți o broască râioasă* pe stomacul gol fără să ai nimic, poți intra în politică»„ (https://www.pressalert.ro); „Vicepreședintele PDL Ioan Oltean a declarat, vineri, că PNL *înghite*, în fiecare zi, câte *un broscoi râios* din partea PSD. «Aoleu. O înghit de trei ani, nu e o problemă, s-au obișnuit. Le merg broaștele pe gât în fiecare zi»” (https://timponline.ro).

Utilizarea construcției s-a extins și în afara politicii: „Există o vorbă care spune că trebuie *să înghiți o broască* imediat după ce te trezești. Mai exact, să te ocupi de ceva ce nu-ți face plăcere cât mai repede, pentru a scăpa de stresul și disconfortul cauzat de sarcina respectivă” (https://www.capitalcomunicate.ro).

Așa cum remarcă Rodica Zafiu, „expresia există în engleză (*swallowing a*/*the frog*) și o versiune a sa a fost chiar aleasă ca metaforă-cheie pentru un îndreptar al tehnicilor de organizare eficientă, de înfruntare a situaţiilor dificile şi inevitabile, prin dezobişnuire de amânarea la nesfârşit (Brian Tracy, *Eat that frog!*, 2008). Internetul atestă existenţa expresiei în ebraică şi e posibil să existe corespondente în multe alte limbi (…). În franceza colocvială, o expresie aparent echivalentă, înregistrată de dicţionare (*manger* sau *bouffer la grenouille*) are cu totul alt sens: «a cheltui banii altora, a fura» (în acest caz, broasca – denumire a puşculiţei – fiind o metonimie pentru banii comuni)” (Zafiu, 2014).

Cu referire la colocații, semnalăm extinderea unor formule diverse care includ lexemele *suflet* și *pește*.

Prima construcție are o conotație eufemistică, deductibilă din contextele de utilizare: „Cică așa va arăta primul sondaj măsluit care va fi lansat public foarte curând, pentru manipularea negocierilor și presiuni în «*alianța sufletului*» PSD-PNL” (https://sentinela.ro); „Cine a fost la *ședința sufletului*?”

(https://sentinela.ro); „*Primăria sufletului*, se aude? Astăzi s-a încheiat 1 lună de la sesizarea făcută la Primăria Timișoara prin care atrăgeam atenția că sunt 3 becuri arse pe strada Armoniei și este beznă, fiind pericol de accidente și evenimente neplăcute” (www.facebook.com); „*Primăria sufletului* nu poate face o sesizare oficială către poliție ca aceasta să-și facă dracului treaba?” (https://www.replicaonline.ro); „Mă întreb ce se întâmplă dacă clienții greșesc *declarația sufletului*?” (despre declarațiile fiscale; https://www.nwradu.ro). În aceste utilizări inedite, se remarcă alăturarea „distonantă” a unor elemente incompatibile sub aspect semantic și stilistic: *alianță*, *ședință*, *primărie*, *declarație* (*fiscală*) și *suflet*. De fapt, termenul *suflet* este în aceste colocații un eufemism pentru un cuvânt licențios sau pentru o expresie injurioasă.

Cea mai cunoscută expresie relativ recentă cu lexemul *pește* este *nepotu*’ *lui pește*, o desemnare ironică sau peiorativă pentru „rudă a unei persoane sus-puse”, înregistrată în *Dicționarul de argou al limbii române* al lui George Volceanov (Editura Niculescu, 2007).

În diverse colocații, în contexte diferite, construcțiile cu termenul *pește* au obținut semnificația „de nimic; incapabil, incompetent, ageamiu”: *meșterii lui pește*, *poetul lui pește*; „*Justiția lui pește*! Fiul bătăuș și recidivist al deputatului Traian Dobre, cercetat în libertate” (https://www.dezvaluirea.ro); „*Sancțiunile lui pește*. Plafonul de preț impus de SUA pentru vânzările de petrol ale Rusiei este aproape complet eludat, potrivit oficialilor occidentali și datelor privind exporturile rusești” (https://www.national.ro).

Formula apare și cu un intensificator: „Ca la noi, la nimeni – analistul neamului, *analistul lui pește prăjit*!” (https://www.gorjeanul.ro); „O informație care spune multe despre *sondajele lui pește prăjit*” (https://www.comisarul.ro); „Să îmi explice *«suveraniștii» lui pește prăjit*, cegiștii, auriștii și șoșocarii – SĂ ÎMI EXPLICE – cum e posibil să votezi CONTRA legii care spune că trebuie să doborâm drone cu exploziv care zboară peste România” (www.facebook.com); „Am boală pe *publicitarii lui pește prăjit*” (https://hotnews.ro); „Bașca, toată achiziția asta face parte din mirobolantul proiect de digitalizare, finanțat prin PNRR, ceea ce înseamnă că ar fi fost posibil, ba chiar util, să fi fost pusă în aplicare – atât achiziția, cât și *soluția lui pește prăjit* – cu ceva vreme înainte de alegeri” (https://www.catavencii.ro); „*Metroul lui Pește Prăjit* din țara lui Papură Vodă” (https://www.stelianmuscalu.ro).

Semnalăm și denumirea în română a unui film american din 1994: *Ace Ventura*: *detectivu*’ *lu*’ *pește*, numele unei trupe – *Trupa lui Pește* și piesa formației *Vunk* „Țara lui pește” („În *țara lui pește* stăm în acvariu”, 2017).

Construcțiile fixe puse în discuție, fiind inițial o manifestare de creativitate a vorbitorilor, se clișeizează cu timpul din cauza utilizării frecvente și devin parte din discursul repetat, îmbogățindu-l.

Referinţe bibliografice:

1. COȘERIU, Eugeniu. *Lecţii de lingvistică generală* (trad. din spaniolă de E. Bojoga). Chișinău: Arc, 2000. ISBN: 9975-61-146-X M-157-126.COȘERIU, Eugeniu. *L'homme et son langage*, textes réunis par H. Dupuy-Engelhardt, J.-P. Durafour et F. Rastier. Éditions Peeters, Louvain – Paris – Sterling, Virginia, 2001.

2. COȘERIU, Eugeniu. Arhitectura şi structura limbii. În: *Prelegeri şi conferinţe* (*1992-1993*), supliment al publicaţiei „Anuar de lingvistică şi istorie literară", T. XXXIII, 1992-1993, Seria A, Lingvistică, Iaşi, 1994, pp. 49-64.

3. *Discursul repetat între alteritate şi creativitate. Volum omagial Stelian Dumistrăcel* (ed. Cristinel Munteanu). Iași: Institutul European, 2007.

4. DRIGA, Ina. Deraieri frazeologice în textele dramatice ale autorilor basarabeni. *Studia Universitatis Moldaviae*. 2015, nr. 10 (90). Seria „Științe umanistice", pp. 43-46. ISSN: 1811-2668. ISSN: online 2345-1009. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/08.p.4346_Deraieri%20frazeologice%20in%20textele%20dramatice%20ale%20autorilor%20basaraben.pdf [accesat 2025.04.11].

5. DUMISTRĂCEL, Stelian. *Discursul repetat în textul jurnalistic. Tentaţia instituirii comuniunii fatice prin mass-media*. Iași: Editura Universităţii „Al. I. Cuza", 2006.

6. GROZA, Liviu. Despre jocurile de cuvinte în frazeologia limbii române. *Limbă şi literatură*. 1996, 41, nr. 2, pp. 32-36.

7. GROZA, Liviu. Tendințe ale frazeologiei românești actuale. În: *Actele Colocviului Catedrei de limbă română* (*27-28 noiembrie 2002*): *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*. Vol. 2. București: Editura Universității din București, 2003, pp. 351-360. ISBN: 973-575-825-3.

8. MUNTEANU, Cristinel. Forme ale discursului repetat ca tradiţii literare europene inserate în tradiţia lingvistică românească. În: *Identitatea culturală românească în contextul integrării europene*, Iași: Editura ALFA, 2006, pp. 235-240.

9. ȘTEFĂNESCU, Ariadna. Modificări, condiţionate pragmatic, ale frazeologismelor. În: Pană Dindelegan, Gabriela (ed.). *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale. Actele Colocviului Catedrei de limba română*, 27-28 noiembrie 2002, II, secțiunea Pragmastilistică. București: Editura Universității din București, 2003. Disponibil: https://www.diacronia.ro/en/indexing/details/V3945/pdf [accesat 2025.05.05].

10. ZAFIU, Rodica. Arătatul pisicii. *România literară*, nr. 45, 10 noiembrie 2006.

11. ZAFIU, Rodica. Înghițitul broaștelor. *Dilema veche*, nr. 525, 6-12 martie 2014.

12. ZAFIU, Rodica. Cu vorbele la el. *Dilema veche*, nr. 656, 15-21 septembrie 2016.

13. ZAFIU, Rodica. Dă cu virgulă… *Dilema veche*, nr. 716, 9-15 noiembrie 2017.

Notă: Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică", Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" al USM.